

Recht op bijstand van een advocaat voorafgaand aan en tijdens het (politie)verhoor en maatregel kostenverhaal draagkrachtige veroordeelden

Sinds 1 maart 2016 hebben verdachten van strafbare feiten die zijn aangehouden door de politie of een andere opsporingsinstantie – of die zijn uitgenodigd om verhoord te worden - recht op bijstand van een advocaat tijdens hun verhoor (verhoorbijstand). Op 1 maart 2017 treden twee wetten en een uitvoeringsbesluit in werking waarmee dit recht, de regels met betrekking tot de rol en bevoegdheden van de advocaat tijdens het politieverhoor en het al langer bestaande recht op consultatie van een raadsman voorafgaand aan het verhoor worden geformaliseerd. Ook treedt de maatregel kostenverhaal draagkrachtige veroordeelden in werking.

Dit informatieblad is bestemd voor professionals werkzaam in het VenJ-domein en gaat in op de belangrijkste veranderingen per 1 maart 2017.

Consultatiebijstand kwetsbare verdachten

Kwetsbare verdachten die zijn aangehouden kunnen niet meer zelfstandig afstand doen van hun recht op consultatie van een raadsman voorafgaand aan hun verhoor. Onder 'kwetsbaar' in de zin van de wet vallen minderjarige verdachten en (meerderjarige) verdachten met een verstandelijke beperking, psychische stoornis of cognitieve functiestoornis. Minderjarigen kunnen in het geheel geen afstand meer doen van hun recht op consultatiebijstand.

Voor hen wordt dus altijd een advocaat ingeschakeld, ongeacht de zwaarte van het strafbare feit waarvan zij worden verdacht. Kwetsbare meerderjarige verdachten kunnen alleen afstand doen van hun recht op consultatiebijstand als zij door een advocaat zijn gewezen op de consequenties daarvan. Zij krijgen dus ook altijd advies van een advocaat voordat zij door de politie worden verhoord.

Bij meerderjarigen is het aan de politie om te beoordelen of een verdachte kwetsbaar is. Het gaat in dit stadium om de 'kennelijke kwetsbaarheid van de verdachte'. Bij twijfel dient dus steeds een advocaat te worden ingeschakeld. Als gevolg van het feit dat kwetsbare verdachten niet meer zelfstandig afstand kunnen doen van hun recht op consultatiebijstand, wordt voor deze categorie verdachten ook voorzien in vergoeding van de consultatiebijstand in geval van verdenking van een strafbaar feit waarvoor geen voorlopige hechtenis is toegelaten.

Het voorgaande geldt enkel voor *aangehouden* verdachten. Voor kwetsbare verdachten die zijn *uitgenodigd* om te worden verhoord wordt niet standaard een advocaat ingeschakeld. Zij mogen zelf kiezen of zij gebruik willen maken van hun recht op consultatiebijstand. De kosten zijn dan voor eigen rekening. De kosten van *verhoorbijstand* blijven net als in de huidige situatie in geval van verdenking van een strafbaar feit waarvoor geen voorlopige hechtenis is toegelaten voor rekening van de aangehouden verdachte.

Verhoorbijstand minderjarigen

Als een minderjarige aangehouden verdachte tijdens de consultatiebijstand aan de advocaat kenbaar maakt dat hij geen gebruik wenst te maken van zijn recht op verhoorbijstand kunnen zijn ouder(s) of voogd beslissen dat er toch een advocaat aanwezig moet zijn. In beginsel informeert de advocaat die consultatiebijstand heeft verleend de ouder(s) of voogd over de wens van de minderjarige om af te zien van zijn recht op verhoorbijstand, tenzij sprake is van een (conflict)situatie waarin dat niet in de rede ligt. Dan informeert de hulpofficier van justitie de ouder(s) of voogd.

De minderjarige verdachte kan kiezen of hij een advocaat of een (andere) vertrouwenspersoon bij zijn verhoor aanwezig wil hebben. In aanvulling daarop kan de politie in het belang van (een goed verloop van) het opsporingsonderzoek of gelet op de (emotionele) gesteldheid of persoonlijke situatie van de minderjarige toestaan dat *naast* een advocaat ook een vertrouwenspersoon bij het verhoor aanwezig is.

Rol en bevoegdheden advocaat tijdens verhoor

De regels met betrekking tot de rol en bevoegdheden van de advocaat tijdens het verhoor zijn geformaliseerd in het Besluit inrichting en orde politieverhoor (Stb. 2017-29). Zij komen nagenoeg overeen met de sinds 1 maart 2016 geldende praktijk. In het Besluit is geëxpliciteerd dat de advocaat ook tijdens het verhoor opmerkingen kan maken en vragen kan stellen, te weten direct na aanvang van het verhoor en direct voor afloop van het verhoor. De opsporingsambtenaar die het verhoor leidt, stelt de advocaat daartoe in de gelegenheid.

Termijn voor ophouden voor onderzoek wordt verruimd

De termijn voor het ophouden van de verdachte voor onderzoek wordt in geval van verdenking van een misdrijf waarvoor voorlopige hechtenis is toegelaten verruimd van zes naar maximaal negen uur. Daarmee wordt meer ruimte gecreëerd voor het verlenen van consultatie- en verhoorbijstand aan de verdachte in de eerste fase van het opsporingsonderzoek.

Maatregel kostenverhaal draagkrachtige veroordeelden

De maatregel kostenverhaal heeft betrekking op verdachten van strafbare feiten die in afwachting van hun proces in voorlopige hechtenis zitten en die daarom een advocaat krijgen toegewezen. De rechtsbijstand van deze advocaat valt onder de gesubsidieerde rechtsbijstand. Niettemin kunnen er voor de verdachte toch kosten uit voortvloeien. De Raad voor de Rechtsbijstand brengt géén kosten in rekening als sprake is van seponering van de strafzaak, of als de verdachte uiteindelijk (dat wil zeggen: ook na eventueel hoger beroep en cassatie) volledig is vrijgesproken, is ontslagen van rechtsvervolgning of is schuldig verklaard zonder oplegging van een straf of maatregel. De kosten kunnen wel op de verdachte verhaald worden als er sprake is van een onherroepelijke veroordeling.

Inkomens- en vermogenstoets Raad voor Rechtsbijstand

Na afloop van de procesgang ontvangt de Raad voor Rechtsbijstand een bericht of er sprake is van een onherroepelijke veroordeling. In deze dossiers voert de Raad een inkomens- en vermogenstoets uit en vraagt hiervoor de financiële gegevens van de veroordeelde op bij de Belastingdienst. Het peiljaar voor deze toetsing is twee jaar vóór het moment waarop de Raad de last tot toevoeging heeft geregistreerd. De veroordeelde betaalt de kosten van rechtsbijstand zelf bij een onherroepelijke veroordeling en als zijn of haar draagkracht hoger is dan de inkomens- en vermogensgrens als bedoeld in de Wet op de Rechtsbijstand.

Colofon

Dit informatieblad is een uitgave van het ministerie van Veiligheid en Justitie | Directie Communicatie
Postbus 20301 | 2500 EH Den Haag
Maart 2017 | 101106

Aan de inhoud van dit informatieblad kunt u geen rechten ontleenen.